

Lycklig kärlek eller tvångs gifte?

En studie av svensk civil-militär samverkan på central nivå.

Abstract

Denna uppsats undersöker problematiken kring svensk civil-militär samverkan på central nivå. Fokus ligger på departement och myndigheters interaktion med bäring på insatsen i Afghanistan. Nya typer av krig och konflikter har skapat en miljö i vilken militären har öppnat upp för nya aktörer, däribland civila organisationer. Samverkan mellan dessa aktörer har sina egna förutsättningar och begränsningar. Vi har kommit fram till att brist på kommunikation är ett av många dilemman som omgärdar civil-militär samverkan. Den nya tidens krig som karakteriseras av asymmetriska och komplexa hot kräver ett mer flexibelt tillvägagångssätt av alla inblandade aktörer. Svaret på den nya tidens krig är alltså inte enbart militärt utan bör bemötas av en effektiv samverkan mellan civila och militära förmågor.

Nyckelord: Civil-militär samverkan, CIMIC, Insatsflexibilitet, Samverkansteori, Fredsfrämjande insatser

Antal tecken: 51 415

Förkortningar

ATS - Arméns Taktiska Stab
CIMIC - Civilian Military Co-operation
CSU - CIMIC Support Unit
FOI - Forskningsinstitut
HKV - Högkvarteret Försvarsmakten
ISAF - International Security Assistance Force
MSB - Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
NATO - North Atlantic Treaty Organization
NGO - Non Governmental Organization
OEF - Operation Enduring Freedom
PRT - Provincial Reconstruction Team
SAK - Svenska Afghanistankommittén
SFOR - Stabilisation Force
SIDA - Swedish International Development Cooperation Agency

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering och avgränsningar.....	2
1.2	Teori.....	3
1.3	Metod.....	3
1.4	Material och källkritik.....	4
1.4.1	Tidigare forskning.....	4
1.5	Operationalisering av centrala begrepp.....	5
1.5.1	Civil-militär samverkan och CIMIC.....	5
1.5.2	Insatsflexibilitet.....	6
2	Bakgrund	8
2.1	Svensk civil-militär samverkan.....	8
2.2	Sveriges insats i Afghanistan.....	9
3	Analys	11
3.1	Samverkansteorier.....	11
3.2	Aktörer – organisation och karaktär.....	12
3.3	Civil-militär samverkan på central nivå med bäring på Afghanistan.....	13
3.3.1	Kritik mot Civil-militär samverkan genom PRT:s.....	15
3.4	Målbild: Insatsflexibilitet.....	15
4	Avslutande diskussion och slutsats	17
5	Referenser	18

1 Inledning

”Den nya tidens krig” vilka började med kriget i Bosnien-Hercegovina i början av 1990-talet har blivit det arketypiska exemplet för den nya typen av krigföring. Detta var ett krig som skulle komma att följas av fler vilka bemöttes med stora internationella ansträngningar, däribland politiska samtal på toppnivå som inbegrep alla stora staters regeringar, humanitära insatser av internationella institutioner och NGO:s, samt omfattande massmedial uppmärksamhet (Kaldor, 1999:41). Det nya tidens krig har även inneburit mer komplexa situationer där många civila och militära aktörer trängs på liten yta. Detta har lett till att kraven på förståelse för varandras verksamheter och förutsättningar för koordinering och samarbete har ökat (MacDermott, 2009:3). Det var med bakgrund av kriget i Bosnien som NATO utvecklade en ny doktrin (den s.k. CIMIC doktrinen) som går ut på att civila och militära aktörer opererar sida vid sida inom ett insatsområde (Eriksen, 2003). Denna strategi har dock fått en hel del kritik. Enligt företrädare för Svenska Afghanistankommittén, Svenska freds- och skiljedomstolen samt Rädda Barnen är syftet med biståndsinsatser i Afghanistan ofta att skapa goodwill för utländsk militär och inte att stödja återuppbyggnaden av landet (Pettersson et al. 2009). Samtidigt hävdar SIDA:s generalsekreterare Anders Nordström och förre ÖB Håkan Syrén i en gemensam debattartikel att utan säkerhet och stabilitet går det inte att bedriva effektivt biståndsarbete SIDA är beroende av militära aktörer för att få tillgång till konfliktområden och säkerhet, men beroendet är ömsesidigt. De menar även att största hotet mot tillväxt i Afghanistan är en tilltagande inre våldsutveckling (Nordström & Syrén, 2009).

Sveriges säkerhetspolitik har förändrats sedan kalla kriget och det finns idag inget direkt militärt hot mot Sverige. Inom EU utvecklas även en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som innebär att utöver de traditionellt militära hoten har säkerhetsbegreppet vidgats. Den nya hotbilden är dessutom gränsöverskridande (regeringen.se, 2009). Mot denna bakgrund torde civil-militär samverkan i allmänhet och CIMIC-insatser i synnerhet vara ett ypperligt verktyg inom fredsfrämjande insatser och krishantering. Med andra ord ser vi civil-militär samverkan och CIMIC som en förutsättning för att nå en stabil fred och en stabil fred innebär för oss en gradvis övergång från ett samhälle där militären styr till ett samhälle präglad av rättsäkerhet och folkstyre. I fallet med Afghanistan har vi valt att sätta likhetstecken mellan säkerhet och utveckling då vi anser att militära insatser är en förutsättning för att bana väg för civila biståndsinsatser. Frågan är dock om sammanslagningen av civila och militära insatser skall ses som ett lyckat förhållande eller om det i själva verket har fått karaktären av ett olyckligt tvångsäktenskap?

1.1 Problemformulering och avgränsningar

Syftet med vår uppsats är att undersöka vilka problem som omger svensk civil-militär samverkan på central nivå samt ge förslag på åtgärder. Samverkan ställer krav på organisation och styre av verksamheter. Skillnaderna i regelverk, kunskap och organisationsprinciper leder ofta till problem. Mot bakgrund av det förändrade säkerhetsläget i Afghanistan i vilket militära och civila humanitära insatser skall gå sida vid sida förbereder regeringen just nu en ny samverkansgrupp för att arbetet ska fungera bättre (RoD, 2009). I två debattartiklar i Göteborgsposten, framgår det att det finns en spricka mellan Försvarsmakten och civila organisationer. Nordström och Syrén argumenterar för en tätare dialog för att effektivisera utbytet av civil-militär samverkan i Afghanistan. Samtidigt hävdar Svenska Afghanistankommitténs generalsekreterare Torbjörn Petterson att utländsk militär inte kan lösa krisen i landet och att man bör skilja på militära insatser och biståndspolitik (Petterson, 2009). Det är denna friktion som kommer att ligga till grund för uppsatsen.

Regeringens nya samverkansgrupp kommer att behöva överbrygga ett stort antal friktionspunkter. Finland och Norge har valt att tackla problemet genom att statssekreterare från berörda departement ingår i en samverkansgrupp samt att en speciell koordinator utses för varje insats. Detta är en modell som nu även Sverige är intresserad av (ROD, 2009).

Vi vet inledningsvis att samarbete inte fungerar på ett optimalt sätt, vilket vi härleder från empiri från de inblandande organisationerna. Vår huvudfrågeställning blir således;

- *Vilka är de mest framträdande hindren för svensk civil-militär samverkan i Afghanistan?*

Vi kommer även att lägga vikt vid subfrågeställningen som rör vilka åtgärder som bör vidtas för att effektivisera civil-militär samverkan.

Den svenska insatsen i Afghanistan har pågått sedan 2001 och det är också här vår analys av den civila och militära samverkan börjar. Vi väljer att begränsa oss till civil-militär samverkan på central nivå i Sverige och insatsen i Afghanistan under tidsintervallet 2001-2009. I analysen kommer vi främst att lägga fokus på fyra ledningsorganisationer och dess interaktion med varandra. Dessa är; Försvarsmakten, Utrikesdepartementet, Försvarsdepartementet och SIDA. Detta av den anledningen att det är dessa organisationer som skall ses som nyckelspelare med mest inflytande över svensk civil-militär samverkan i Afghanistan.

1.2 Teori

Danermark och Kullberg skriver i sin bok, *Samverkan – välfärdsstatens nya arbetsform*, om karaktäristik. Det handlar om att organisationers olika karaktär antingen kan hämma eller gynna samverkan (Danermark & Kullberg 1999:33). Det är deras teori om att organisationers karaktär antingen gynnar eller hämmar samverkan. Utan att fokusera på gruppdynamik utan istället på organisationerna egenskaper och förutsättningar för samverkan försöker vi analysera aktörerna på central nivå i deras arbete med att skapa fred i Afghanistan (Jfr. Danermark & Kullberg 1999). Teorin om samverkan har vi givit ett militärt fokus, då de svenska militära insatserna i Afghanistan har föregått de civila.

Vår teori ligger inom den operativa nivån för empirisk forskning och innehåller förklaringar av verkligheten. Samtidigt använder vi oss av en konstruktiv teori då vi avser att svara på frågan hur något *är* men också hur det *bör* vara. Vårt teoretiska ramverk inkluderar alltså både en empirisk teori likväl som en normativ teori (Lundquist, 1993:83-86). Vår teori och analysmodell är en samverkansteori fokuserad på aktörskaraktärer, alltså en förklarande ansats och ingen teoriprovande ansats.

1.3 Metod

Vi utgår från en empirisk observation om att inte civil-militär samverkan går så bra som man hoppats. Att det aktörer med olika förutsättningar behövs detaljerade förhållningsregler då de har olika utgångspunkter. Det är i mötet mellan de olika enheterna vi studerar, vilka ger upphov till friktion men även de mekanismer inom enheterna som gör samarbete svårt.

Metoden utgörs utav en kvalitativ fallstudie där vår empiri ligger till grund för en förklarande teori. Uppsatsen skall ses som ett fall av ett organisationskommunikations dilemma där samverkan ännu inte uppnått sin potentiella nivå. Vi använder oss alltså av en kvalitativ metod på empirisk grund. Då vår forskningsfråga kräver förklarande studier är vår ambition att använda oss av en förklarande metod. Fokus för uppsatsen är hur vi tar oss från A via B till C. Vi är medvetna om att vi rör oss på minerad mark men det handlar här om att den initiala problemidentifierande studien skall ses som startpunkt, analysen av problematiken som mittpunkt och diskussionen om insatsflexibilitet och lärdomar från Norge och Finland skall ses som målgång. Inom forskning så syftar den empiriska analysen enbart till att svara på frågan hur något *är* och hur detta kan förklaras eller förstås. I detta sammanhang anser vi att vår uppsats mer skall ses som en *konstruktiv analys* av den anledningen att vi avser att svara på frågan hur något *är* men också hur något *kan* vara och hur detta uppnås. Den konstruktiva analysen, brukar man säga, förutsätter ett svar både på bör-frågan och är-frågan, vilket vi alltså avser att göra (Jfr. Badersten, 2006:38).

1.4 Material och källkritik

Vårt problemområde ligger i forskningsfronten i ett relativt nytt fenomen vilket civil-militär samverkan och CIMIC utgör vid fredsfrämjande insatser. Av den anledningen är mängden akademisk litteratur tämligen begränsat. Däremot har vi sett att det finns en större mängd vetenskapliga artiklar och rapporter sammanställda i ämnet. Dessa är sekundärkällor och utgör vårt huvudsakliga material. Det skall dock tilläggas att huvuddelen av dessa rapporter är finansierade och beställda på uppdrag av Försvarsmakten genom FOI¹. Vi är medvetna om att detta kan ge en något vinklad bild av samverkansprocessen. En slutsats som ligger nära till hands är samtidigt att det är Försvarsmakten som är drivande till en effektiv samverkan med andra myndigheter genom att beställa omfattande forskning inom ämnet civil-militär samverkan. Samtidigt är vi medvetna om att varken Utrikesdepartementet, Försvarsdepartementet eller SIDA är några storproducenter av relevant litteratur. Dock är den rapport som ligger till grund för vår analys av problemen på central nivå beställd av Försvarsdepartementet. Vår ambition är alltså att använda oss av ett varierat urval av litteratur i hopp om att nå objektivitet. Vi bedömer att de resonemang vi för är av sådan karaktär att det inte är helt beroende av enstaka källor. Detta främjar intersubjektiviteten och reabiliteten i uppsatsen (Esaiasson et al. 2006:61).

Materialet vi använder oss av är icke-kvantifierat, då vi vill redogöra för hur verkligheten ser ut hellre än svara på frågor av typen ”hur mycket?” eller ”hur många?” (Lundquist 1993:103). Det är med andra ord inget statistiskt material vi använder oss av då vi anser att tyngdpunkten för vårt resonemang runt problematiken kring civil-militär samverkan inte ligger i statistiska exempel. En utmaning har delvis varit att applicera generella resonemang på vårt partikulära fall.

När det gäller bakgrunden till Sveriges insats i Afghanistan så har vi valt att använda oss av webbplatsen säkerhetspolitik.se. Webbplatsen produceras av Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) i samarbete med Försvarsmakten, Krisberedskapsmyndigheten, Pliktverket, MSB samt Folk och Försvar. Dessa myndigheter är partipolitiskt obundna vilket ger informationen på denna webbplats hög tillförlitlighet.

1.4.1 Tidigare forskning

Som vi nämnt ovan har Försvarsmakten beställt omfattande forskning inom ämnet civil-militär samverkan. Det handlar om allt från civil-militär samverkan på internationell nivå, ner till fältnivå inom insatsområden. I enlighet med de två debattartiklar som nämnts ovan framgår det att sprickan står att finna på

¹ Rent organisatoriskt ligger FOI under Försvarsdepartementet men det är Försvarsmakten som är den huvudsakliga beställaren av CIMIC relaterad forskning.

departements nivå. Resultatet av detta är att statssekreterare Håkan Jevrell vid Försvarsdepartementet har tagit initiativet till att bilda en samverkansgrupp på näst högsta politiska nivå i syfte att underlätta samverkan (Jfr RoD 2009, Pettersson et al. 2009, Nordström & Syrén 2009). Det är dock av yttersta vikt att man tar andra organisationers åsikter och ställningstaganden i beaktning. Svenska Afghanistan Kommittén är en nyckel spelare i arbetet med återuppbyggnaden av Afghanistan. Denna organisation producerar en hel del litteratur som presenterar en annan tolkning av civil-militär samverkan. Denna tolkning skiljer sig mot slutsatserna i den forskning som Försvarsmakten och Försvarsdepartementet har beställt och ger en mer humanitär bild där individens väl och ve ställs i fokus (Kristiansson et al. 2005:67). Det är vår avsikt att presentera alternativa synsätt på CIMIC arbetet i landet även om fokus för oss ligger på det militära perspektivet.

1.5 Operationalisering av centrala begrepp

I detta kapitel diskuteras olika begrepp som används i uppsatsen och hur dessa förhåller sig till varandra. Dessa begrepp kan tolkas och användas på flera olika sätt, där det är nödvändigt beskriver vi därför hur vi valt att använda begreppen i denna uppsats.

1.5.1 Civil-militär samverkan och CIMIC

Civil-militär samverkan i krishantering handlar om att öka samordningen mellan olika aktörer på både på nationell och internationell nivå, såsom till exempel militär, polis, biståndsgivare, NGO:s med flera. Om Sverige bidrar med militär trupp för att stabilisera ett konfliktområde borde det finnas en beredskap för ett långsiktigt och brett åtagande för att främja en hållbar ekonomisk, social, och politisk utveckling. Det är därför viktigt att samverkan sker såväl under planering och genomförande som under uppföljning av insatsverksamheten. I detta sammanhang har vi valt att lägga fokus på just *samverkan* då det är den verksamhet som har kommit att fungera som den *sammanhållande länken* i militära fredsfrämjande insatser likväl som vid civil krishantering. Samverkan är den dialog som förs mellan de olika samhällsaktörerna för att samordnat uppnå de gemensamma målen. I denna betydelse samverkar även det civila försvaret med olika delar av det militära försvaret. Begreppet samverkan används även inom det militära försvaret i lednings-sammanhang, men då med mer explicit betydelse. Försvarsmakten definierar samverkan som; ”*åtgärder i syfte att koordinera olika verksamheter med varandra*” (Wahlberg et al. 2003:14). Kärnan i ovanstående definition är att samverkan är den interaktion som sker mellan två eller flera aktörer i syfte att samordna sina verksamheter. Samordningen av verksamheter innebär att dessa koordineras för att uppnå gemensamma mål. Samverkan är den metod som väljs när de aktörer vars verksamhet skall samordnas, är självständiga gentemot varandra och ingen part därmed har beslutsrätt över den andra. Det är i denna betydelse som begreppet samverkan kommer att användas i denna uppsats.

När två eller flera sinsemellan självständiga aktörer, exempelvis myndigheter på central nivå, skall samordna verksamheter gentemot ett gemensamt mål, sker detta genom samverkan (ibid. s. 14-15).

När det gäller CIMIC så har det internationella engagemanget lett till att civil-militär samverkan uppmärksammats. I de multifunktionella fredsfrämjande insatser där svenska förband deltagit under 1990- och 2000-talen har samordningen mellan civilt och militärt varit en stor fråga. Sverige har medverkat med särskilda CIMIC-förband vid SFOR i Bosnien och ISAF i Afghanistan (ibid. s. 23). Vi har valt att använda oss av CIMIC-begreppet i det avseendet att CIMIC är det gängse begreppet inom NATO:s konflikthanteringsförmåga. NATO använder sig av följande definition:

CIMIC facilitates co-operation between a NATO commander and all parts of the civilian environment within his Joint Operation Area (JOA). CIMIC is: The coordination and co-operation, in support of the mission, between the NATO Commander and civil actors, including, national population and local authorities, as well as international, national and non-governmental organizations and agencies (Rehse, 2004:29)

Det är alltså viktigt att känna till att CIMIC idag är ett strategiskt redskap/verktyg inom fredsfrämjande insatser som många länder men främst NATO använder sig av. Vi väljer att lägga fokus på den militära delen av CIMIC av den anledningen att vi anser att de militära insatserna i fallet med Afghanistan föregick de civila. CIMIC är i grunden ett militärt koncept och skall ses genom det perspektivet. Med andra ord anser vi att i det här fallet skall militära insatser ses som en förutsättning för att civilt biståndsarbete skall bli effektivt.

1.5.2 Insatsflexibilitet

Med begreppet insatsflexibilitet avser vi det resultat i åtgärder och ledningsfunktioner som civil-militär samverkan ger under en fredsfrämjande insats. Nordström och Syrén efterlyser effektivare samverkan mellan Försvarsmakten och SIDA. De konstaterar också att det största hotet mot fattigdomsbekämpning och tillväxt i länder som Afghanistan, är en tilltagande inre våldsutveckling. Nordström och Syrén anser också att utan säkerhet och stabilitet går det inte att bedriva ett meningsfullt utvecklingsarbete. De avser även att man bör bredda och fördjupa biståndssamarbetet i de fyra norra provinser som Sverige har säkerhetsansvar för. De pekar även på att det är viktigt att komma ihåg de olika roller som SIDA:s insatser respektive de svenska militära styrkorna har i Afghanistan. Samtidigt är det lika viktigt att se det som förenar deras närvaro. En effektiv samverkan för fred, säkerhet och utveckling kräver ett starkt och tydligt politisk engagemang samt en bred och prestigelös samordning mellan departement och myndigheter (Nordström & Syrén, 2009).

En effektiv samverkan kräver enligt oss en större flexibilitet bland berörda aktörer. Det handlar här om att man under en insats snabbt kan skifta fokus från militär insats till civil insats och vice versa. Ambitionen för effektiv samverkan bör vara att civila och militära insatser skall gå sida vid sida och komplettera varandra där flexibilitet är något av ett nyckelord. Försvarsmakten befinner sig

just nu i en omställningsfas mot ett ”smalare men vassare” försvar och detta ställer annorlunda krav på samverkan än vad det stora invasionsförsvaret ställde. Det nya försvaret skall kunna hantera olika former av väpnat hot. Beslutsfattandet är i det nya insatsförsvaret tänkt att decentraliseras och uppdragstaktiken ska användas i ännu större utsträckning. Formerna och metoderna för civil-militär samverkan påverkas när Försvarsmakten i högre grad när använder sig av denna typ av ledning. Eventuellt finns det i detta sammanhang lärdomar att hämta från Försvarsmaktens internationella insatser där ledning redan sker på ett mer flexibelt och decentraliserat sätt (Wahlberg et al. 2003:61).

2 Bakgrund

I detta kapitel ges en kort bakgrund till diskussionen om civil-militär samverkan såsom ämnet utvecklats fram till idag. Vi redogör även för Sveriges militära insats i Afghanistan vars arena är central för vår analys av svensk civil-militär samverkan.

2.1 Svensk civil-militär samverkan

Civil-militär samverkan som koncept har länge varit en realitet i Sverige. Den svenska Försvarsmakten har under flera årtionden samverkat med civila myndigheter och organisationer på lokal, regional och central nivå (Wahlberg et al. 2003:19) Utvecklingen av svensk civil-militär samverkan är tätt förknippat med den förändrade hotbilden mot Sverige och svenska intressen. Med detta i åtanke var 1992 års försvarsbeslut en milstolpe. Detta därför att med 1992 års försvarsbeslut inleddes en stor omorganisering av det militära försvaret som bl.a. innebar att Försvarsmakten upprättades 1994. Försvaret skulle med denna konstruktion bestå av en sammanhållen myndighet istället för flera myndigheter. Ett vidgat säkerhetsbegrepp som fick genomslag med 1996 års försvarsbeslut betonade fredstida kriser och icke-militära hot. Detta skapade en mer nyanserad och breddad hotskala. Försvarsbeslutet 2000 pekade på konsekvenserna av den nya hotbilden som lagt fram i 1996 års försvarsbeslut. Det innebar att invasionsförsvaret på kort sikt inte skulle vara dimensionerat för försvaret. Omorganiseringen innebar att en uppdelning gjordes mellan operativa insatsförband och nationella skyddsstyrkor (läs hemvärnet). Det militära försvaret centraliserades genom en samlokalisering av operativ och taktisk ledning. I och med detta kom möjligheten att utnyttja Försvarsmaktens resurser i fred att diskuteras i allt högre grad. Ett nytt inslag blev också den ökade betydelsen av att kunna utnyttja försvarets resurser i internationella sammanhang. Även om uppgifterna för civil-militär samverkan varit tämligen konstanta över tiden, så har det militära försvarets inriktning påverkat samverkan. Kärnvapenhotet under kalla kriget skapade t.ex. andra prioriteringar för den civila delen av totalförsvaret (Carlbom et. al. 2002:17-19). Vidare har världssamfundets benägenhet att ingripa i väpnade konflikter för att stabilisera sönderfallande stater, förhindra stridigheter och lindra mänskligt lidande ökat kraftigt sedan kalla krigets slut. Genom de insatser som bl.a. gjordes i Bosnien, Kosovo och Östtimor utvecklades förmågan till att med olika militära, humanitära, politiska och ekonomiska medel hantera konflikter, liksom deras orsaker och konsekvenser. Civila och militära aktörer verkar följaktligen sida vid sida inom ramen för internationella fredsinsatser och samverkan mellan dessa utgör idag en mycket väsentlig del av fredsfrämjande verksamhet. Civil-militär samverkan har även utvecklat den militära

krishanteringsförmågan och sedan kriget i Kosovo 1999 inkluderar militära krishanteringsoperationer särskilda funktioner för CIMIC. Olika riktlinjer och doktriner har tagits fram, och CIMIC har institutionaliserats som stabsfunktion inom den svenska Försvarsmakten (Asplund et al. 2003:11).

I en proposition till riksdagen framgår att det är regeringens bedömning att civil-militär samverkan inför och under insatser internationellt bör stärkas. Skälen till detta är enligt regeringen att militära insatser inte kan på egen hand skapa förutsättningar för fred och återuppbyggnad i ett konfliktdrabbat område. Säkerhet och utveckling förutsätter en helhetssyn på samverkan mellan militära, fredsbyggande och utvecklingsrelaterade medel. De militära resurserna krävs inte sällan möjliggöra de civila insatserna, men de civila insatserna är oftast de viktigaste för att uppnå långsiktig stabilitet. En effektiv civil-militär samverkan är viktig i såväl långvariga som kortare insatser. Ett välfungerande informationsutbyte mellan samtliga aktörer, såväl militära som civila, inklusive humanitära aktörer, är av största vikt för att uppnå effektiv samverkan (Prop. 2008/09:140).

2.2 Sveriges insats i Afghanistan

Sverige deltar sedan årsskiftet 2001/2002 i den NATO-ledda FN-styrkan ISAF, vars uppgift är att försöka stärka säkerheten i Afghanistan i avvaktan på att landets egen regering kan ta över ansvaret. Sverige ger också omfattande civilt bistånd till Afghanistan. Det svenska truppbidraget uppgår till cirka 500 personer, varav de flesta finns i Mazar-i-Sharif i norra delen av Afghanistan. ISAF arbetar under ett mandat av FN:s säkerhetsråd men det är NATO som leder ISAF sedan 2003. ISAF har fredsbevarande uppgifter och skall först och främst hjälpa den afghanska regeringen att bygga upp en fungerande civil förvaltning i landet och hålla lokala krigsherrar i schack. ISAF ska även skapa säkerhet på marken så att internationella organisationer kan genomföra humanitära insatser (säkerhetspolitik.se, 2009).

Afghanistan är ett av de länder som får mest bistånd från Sverige (400 milj. kronor under 2009). Det svenska stödet går bland annat till utbildning (framför allt till kvinnor och flickor) förstärkning av de statliga institutionerna och insatser för ökad respekt för mänskliga rättigheter. Stödet går, liksom tidigare, framför allt genom FN, Världsbanken samt andra internationella och svenska organisationer. Den politiskt och religiöst obundna frivilligorganisationen Svenska Afghanistankommittén (SAK) bedriver omfattande biståndsverksamhet i Afghanistan. Omkring 10 000 personer, de allra flesta afghaner, arbetar med organisationens olika projekt för utbildning, hälsovård, rehabilitering av funktionshindrade och utveckling på landsbygden, framför allt i norra, mellersta och östra delen av landet. Verksamheten finansieras huvudsakligen med bidrag från SIDA, EU och olika FN-organ samt genom insamlingar. De humanitära behoven i landet är enorma (säkerhetspolitik.se, 2009).

När det gäller svensk civil-militär samverkan i Afghanistan sker detta genom mindre militära enheter, s.k. PRT:s (Provincial Reconstruction Teams). Dessa regionala militära enheter syftar bl.a. till att stärka den afghanska centralregimens inflytande i landet. Då PRT-konceptet fortfarande är ett nytt begrepp under utveckling, bör man vara medveten om att det finns olika syn på verksamhet, struktur och metod inom de två PRT-bidragande enheterna i Afghanistan, ISAF och OEF samt mellan olika nationer inom enheterna. Säkerhetsläget i Afghanistan försämrades betydligt just innan och under 2004, både i södra och i de norra delarna, liksom i Kabul. I relation till detta och som följd av FN:s utökade mandat till ISAF, etablerades de första PRT i de norra delarna av landet. I och med Storbritanniens beslut att etablera ett PRT i Mazar-e-Sharif fick Sverige draghjälp och beslutade att från och med juli 2004 bidra med svensk personal till detta brittiskt ledda PRT (Bogland et al. 2005:13-14).

3 Analys

3.1 Samverkansteorier

Danermark och Kullberg skriver i sin bok, *Samverkan – välfärdsstatens nya arbetsform*, om karaktäristik och om att organisationers olika karaktär antingen kan hämma eller gynna samverkan. Samverkan överlag är en relativt ny arbetsform i den offentliga sektorn i Sverige. Danermark och Kullberg problematiserar samverkan enligt följande; inom allt fler av välfärdsstatens kärnområden har samverkan blivit en nödvändighet för att myndigheter skall kunna fullgöra sina åtaganden gentemot allmänheten. Samverkan ställer nya krav på planering och ledning av verksamheterna, något som de inblandande aktörerna inte alltid är rustade för. Skillnader beträffande regelverk, kunskap- och förklaringsmodeller samt organisationsprinciper leder ofta till problem i hanteringen av enskilda projekt. Man diskuterar också om problemen är professionella eller organisatoriska. Danermark & Kullberg väljer att begränsa sig till att se problemen från ett organisatoriskt perspektiv (Jfr Danermark & Kullberg, 1999:33-34). De skriver också om olika kategorier, olika typer, av samverkan. De beskriver fyra kategorier av samverkan/samarbete. Kollaboration eller samverkan – att samverkan sker i vissa former och kring specifika frågor som är klart avgränsningsbara. Koordination eller samordning – olika myndigheters insatser adderas till varandra för att uppnå bästa resultat. Konsultation – en yrkesgrupp från en organisation gör tillfälliga insatser inom en annan organisation samt Integration eller sammansmältning – att två eller flera verksamheter slås samman och alla eller de flesta uppgifter blir gemensamma (Ibid. s. 35). När det gäller CIMIC kommer man att behöva alternera samarbetet och anpassa detta till situationen för att skapa insatsflexibilitet. Att kunna göra detta kan vara just definitionen på insatsflexibilitet.

Det finns både inre och yttre omständigheter i organisationer som påverkar förmågan att samarbeta med andra. Till de inre mekanismerna hör personalens motivation och upplevelse av samarbetet. Yrkesidentiteten har en central roll (Danermark & Kullberg, 1999:36). Deltagare som har en uppgiftscentrerad yrkesidentitet är mer gynnsamma för samarbete. En annan faktor är om personalen är nöjda med sig själv i sin yrkesroll och vilken respekt man får av andra grupper i samverkansprojektet. Militärens och biståndsorganisationernas syn på varandra spelar alltså in på huruvida samarbetet blir lyckat eller inte. Även organisatoriska problem såsom hög personalomsättning, som under fredsfrämjande insatser, försvårar uppbyggnaden av en gemensam kunskapsbas för personalen. Dessutom är hög arbetsbelastning något som försvårar samarbetet (ibid. s. 36-37). Andra hämmande faktorer är vagt formulerade mål som är

nödvändiga för verksamheten för att kunna bryta ner till konkreta mål. En aktörs dominerande ställning, där en har makten att ta beslut och att driva igenom dem stör också möjligheten att samarbeta. Danermark & Kullberg listar fler hämmande faktorer så som att; den ena yrkesgruppens kompetens bara blir ett komplement till den andras, oklarheter i ansvarsgränser, olika ekonomiska intressen, skiljda organisatoriska strukturer, oklar ansvarsfördelning, asymmetrisk relation mellan de samverkande samt skild etisk praxis (ibid. s. 54-55).

Till de faktorer som gynnar samverkan läggs det faktum att alla framgångsrika samverkansprojekt är konkreta och bygger på klart avgränsbara målgrupper samt att samverkan ska ske när myndigheter inte var för sig själv kan bidra till att problemet åtgärdas, inte annars. Samarbetet ska också ske på ett sätt som gör att komplementära fördelar erhålls, att det finns klara målsättningar, regler, ansvars- och kostnadsfördelningar. För att samverkan ska lyckas måste alla deltagare vid starten ha en gemensam utgångspunkt och gemensamma referensramar och att det finns en gemensam metod för att utveckla samarbetet. Vidare listas bland annat också att; huvudmannaskap och funktionsgränser är utformade på lämpligt sätt, att verksamheterna är i ett gemensamt hus samt att samarbetet innefattar alla nivåer i de organisationer som ska samverka (ibid. s. 56-57). Nödvändigheten att samverka, ska vägas mot tradition, maktförhållanden och prestige, olika organisatoriska förhållanden och mycket annat. Det finns alltså starka krafter som verkar för en god samverkan, liksom det finns starka motverkande krafter (ibid. s. 57). Det är denna teori om att aktörernas karaktär och organisatoriska struktur antingen gynnar eller sätter käppar i hjulet för samverkan som kan vara orsakerna till ”gruset i maskineriet”. Så vilka är aktörerna, hur ser deras organisation ut och hur ser de på samverkan?

3.2 Aktörer – organisation och karaktär

Aktörernas olika organisation ser i grunden inte alltför olika ut, men hierarkin sinsemellan skiljer dem åt. Den politiska versionen är att militära och civila myndigheter och organisationer ska gå sida vi sida i svenska internationella insatser. Aktörerna har dock haft problem med att samarbeta. För att ge förslag på förbättringar är det viktigt att förstå vilka aktörerna är, hur de ser ut och hur de agerar. Nordström och Syrén skriver att ökad samverkan inte betyder att de respektive uppdrag och mandat ska blandas ihop. Försvarsmaktens huvuduppgift i Afghanistan är att bidra till ökad säkerhet. Säkerhet som är en förutsättning för återuppbyggnad. SIDA:s fattigdomsbekämpning stärker det afghanska samhället som bidrar till ett förbättrat säkerhetsläge SIDA agerar utifrån internationella principer; oberoende, neutralitet och opartiskhet något som skulle kunna störas av ett samarbete med försvarsmakten (Nordström & Syrén 2009). SIDA:s samverkan med Försvarsmakten har bland annat skett med fler civila rådgivare till svenska trupper (Pettersson et al. 2009). SIDA:s mål är att 2010 vara en av världens mest ansedda aktörer inom det internationella utvecklingsarbetet. Verksamheten ska vara grupperad så att synergier underlättas och en det behövs en organisation som är anpassad till dagens dynamiska bistånd. Stödet ska vara situationsanpassat

och efterfrågestyrt (sida.reachmee.com, 2009). Anpassningen kräver dock enligt oss ett stort underlag och kunskap om målen för biståndsinsatser vilket erfordrar en flexibilitet i biståndsarbetet. Anpassning är också viktigt då civila och militära organisationer är olika uppbyggda. Militära organisationer är mer hierarkiskt uppbyggda medan civila organisationer följer en mer civil beslutsprocess.

Den svenska Försvarsmakten tillämpar den CIMIC-doktrin som utarbetats inom NATO och EU. (regeringen.se 2009). Men det finns tydliga problem med att koordinera civila och militära insatser enligt statssekreterare Håkan Jevrell (ROD, 2009). Efter det att Sverige blev medlem i FN 1946 har organisationen haft stort inflytande på svensk utrikespolitik och är en av de största bidragsgivarna, något som vittnar om Sveriges engagemang (regeringen.se 2009) Försvarsdepartementet ansvarar för försvar, skydd och säkerhet. Departementet ansvarar också för att de 8 underlydande myndigheterna har förutsättningar för att klara att upprätthålla säkerheten. Inte bara insatser internationellt delas upp i civilt och militärt, utan även krisinsatser inom landet (regeringen.se 2009). Utrikesdepartementet arbetar på uppdrag av regeringen och förmedlar regeringens budskap utåt. Det ansvarar för Sveriges förbindelser med omvärlden. Utrikespolitik handlar till stor del om att förebygga risker så även där blir de olika aktörerna sammanflätade. Samtalen sker på civil nivå men militären finns som säkerhet. Det svenska biståndet ska bidra till att människor förbättrar sina levnadsvillkor. Biståndet går från stat till stat genom internationella organisationer (regeringen.se 2009). Stat till stat bidragen kan dock ha nackdelar då en svag stat försvårar biståndsarbetet. I försvarsmaktens högkvarter sitter generaldirektören och överbefälhavaren samt övrig ledning för Sveriges försvar. Ledningsstabens chef som också finns på HKV ansvarar för internationell samverkan och samarbete. Generaldirektören är den högsta placerade civila befattningshavaren och arbetar med att utveckla och effektivisera försvarsmaktens verksamhet (mil.se 2009).

3.3 Civil-militär samverkan på central nivå med bäring på Afghanistan

Även om diskussionen om civil-militär samverkan sett ur ett aktörsperspektiv är viktig så erfordras även en helhetssyn. Helhetssynen betyder dock inte att ett civilt försvar och fredstida krishantering tillika fredsfrämjande internationella insatser skall analyseras som ett enda område. Samhällets behov av samverkan med det militära försvaret ser också olika ut beroende av om det rör sig om totalförsvaret eller fredstida krishantering (Wahlberg et al. 2003:23).

På central nivå svarar myndigheterna under regeringen för inriktning, utveckling, och verksamhet inom olika samhällssektorer. Endast vissa av dessa myndigheter genomför operativ verksamhet i egentlig mening. Den genomförande verksamheten har till följd av den allmänna decentraliseringen förskjutits neråt till kommuner och lokala aktörer (ibid. s. 27). Detta är att jämföra med hur verkligheten ser ut inom insatsområden i dagens Afghanistan där komplexa beslut rörande samverkan många gånger är tvunget att fattas på operativ nivå (på fältet). Ur detta

perspektiv är det beklämmande att Försvarsdepartementet och fältet inte står i direktkontakt med varandra utan kommunikationen sker via den militära kanalen där ATS, rapporterar in till Insatsstaben på Högkvarteret som är departementets närmaste kontakt och länk. Rapportkedjan är alltså i det här fallet tämligen lång. Det har visat sig att det i denna rapportkedja mellan fältet och departementet sker någon form av filtrering av information. Filtrering kan definieras som medvetet och/eller omedvetet utelämnade och/eller förvrängande av information. Förutom naturlig filtrering av information på grund av sekretesskäl, sker det även filtrering på individnivå. Vi vill vara tydliga med att för att fältet skall få tillit till departementet krävs personliga möten. Både innan avfärd när man försöker skapa förståelse för varandra, men även under missionen då fältet upplever det som betydelsefullt att tjänstemän från departementet besöker Afghanistan (Fors et al. 2007:8-13). En rapport beställd av Försvarsdepartementet visar samtidigt att Försvarsdepartementets samverkan med Försvarsmakten karaktäriseras av flera gynnsamma betingelser. Dessa är bl.a. *personkännedom* där relationen mellan departement och myndighet av denna anledning är god. Trots att personkännedom inte anses vara nödvändigt för ett bra samarbete lyfter flertalet rapporter fram detta som viktigt. Samverkan mellan myndigheten och departementet anses fungera väl. Försvarsmakten har involverat inte bara departementet men även utrikesdepartementet i vissa frågor och dessa sker ett kontinuerligt utbyte av information. Det som dock fungerar mindre bra är i likhet med Försvarsdepartementets kontakt med fältet i Afghanistan, att det sker filtrering av information på individnivå. Försvarsdepartementet anser att varför viss information stannar internt inom Försvarsmakten beror på att myndigheten gör en egen bedömning om vad departementet behöver veta (Fors et al. 2007:14-16).

Kommunikationen mellan fältet i Afghanistan och utrikesdepartementet sker mestadels genom mail då telefonkontakt uppges vara besvärlig. Förutom att civila rådgivare och departement möts innan insatsen, sker också möten undantagslöst under varje "leave" (ledighet från tjänstgöring). På fältet i Afghanistan upplevs informationen från utrikesdepartementet som knapphändig. De civila rådgivarna på plats har påtalat att de önskar större insyn i bl.a. beredningsprocesser, något som bl.a. skulle underlätta diskussioner på fältet med andra länder. På departementet upplever man dock inte att detta är en nödvändighet (ibid. s. 21). Tittar vi på samverkan mellan utrikesdepartementet och SIDA så finns det en önskan från SIDA om att man borde samarbeta mer. Samtidigt tycker man att samarbetet på hemmaplan fungerar relativt bra. Det har dock framgått att SIDA upplever att det är ett bristfälligt informationsflöde mellan departement och myndigheter. Ett annat problem är att myndigheten ofta intar en defensiv hållning i frågor som gäller civil-militär samverkan och de har framgått att man från departementshåll och andra myndigheter drar sig för att kontakta SIDA. Något som försvårat kommunikationen ytterligare mellan utrikesdepartementet och SIDA är att de numera sitter geografiskt utspridda sedan SIDA:s flytt till Valhallavägen (ibid. s. 22-23).

Sammanfattningsvis kan man säga att god kommunikation mellan departement och myndighet är av yttersta vikt. Dock saknas en tydlig struktur för hur denna kommunikation skall bedrivas på ett effektivt sätt. Försvarsdepartementet har visat sig bättre på att kommunicera med sin myndighet än utrikesdepartementet. Att Försvarsmakten har omformats från ett invasionsförsvar till ett flexibelt

insatsförsvaret har resulterat i nya förutsättningar för civil-militär samverkan. Denna samverkan kräver en flexibel ledning på både central nivå och operativ nivå (jfr Wahlberg et al. 2003:61).

3.3.1 Kritik mot Civil-militär samverkan genom PRT:s

Det finns självklart två sidor av samma mynt. En av de främsta kritikerna mot civil-militär samverkan i Afghanistan är SAK, då de menar att det läggs för mycket fokus på militära insatser. Syftet för PRT:s är att ge både humanitär assistans samt militär support inom givna insatsområden. Verkligheten är dock sådan att det är endast ett fåtal PRT som lyckas förbättra säkerheten och flera aktörer anser att PRT:s är ett otillräckligt verktyg i Afghanistan. Samtidigt riktas det kritik mot de PRT:s som leds av USA. Dessa anklagas för att använda sig av humanitära förespeglningar i syfte att inhämta underrättelser från civilbefolkningen om misstänkta terrorister (Kristiansson et al. 2005:67). Sammanblandningen av civila och militära hjälpinsatser har lett till ökade attacker mot civila biståndsarbetare, som ses som militära ombud istället för självständiga aktörer. SAK menar att det finns goda skäl för att Sverige inte skall kanalisera biståndet via PRT. Man är därför kritiska mot att SIDA:s generalsekreterare och förre ÖB vill att civila och militära insatser skall gå sida vid sida. Istället menar SAK att en ny Afghanistanstrategi bör leda till att förändra omvärldens stöd till Afghanistan. Det handlar främst om att utländska militära insatser bör begränsas till att stödja återuppbyggnaden av den afghanska armén samt att biståndsinsatserna måste orienteras mot förbättringar för fattiga afghaner och stödja en decentralisering av den afghanska staten. Bistånd via de civil-militära regionala återuppbyggnadsgrupperna (PRT) bör avbrytas, anser Torbjörn Pettersson (Pettersson et al. 2009).

3.4 Målbild: Insatsflexibilitet

I situationer då samverkan i allmänhet och kommunikationen i synnerhet inte fungerar på ett optimalt sätt är det viktigt att samtliga aktörer som på något sätt inkluderas i civil-militär samverkans uppdrag anammar ett flexibelt förhållningssätt gentemot varandra. Flexibilitet bör genomsyra all civil-militär samverkan från central nivå ner till operativ nivå. Mycket därför att civil-militär samverkan sker genom informella nätverk och personliga kontakter. Goda personrelationer är troligtvis en mycket viktig förutsättning för effektiv samverkan. Genom denna samverkansform skapas en nödvändig flexibilitet i samverkansstrukturerna. Samtidigt är det också viktigt att det finns en viss beskriven och genomtänkt struktur för hur civil-militär samverkan skall gå till (Wahlberg et al. 2003:59). Hur är man då flexibel? Slår man upp ordet *flexibel* i ordlistan så betyder det; *anpassbar* och det är just anpassning till rådande förhållanden och andra aktörer som insatsflexibilitet inom civil-militär samverkan handlar om. Vi anser att nyckeln till effektiv civil-militär samverkan är förmågan snabbt kunna skifta fokus från civil till militär insats under fredsfrämjande

insatser såsom i Afghanistan i takt med att hotbilden förändras. För att lyckas med detta är det vitalt att man på central nivå kommunicerar med varandra både inom och mellan berörda departement och myndigheter.

Regeringens nya modell för civil-militär samverkan är den som bland annat Norge och Finland har anammat. Den innehåller regelbundna möten mellan civila och militära aktörer. Statssekreterare från berörda departement ingår i en grupp och en särskild koordinator utses för varje större insats (RoD, 2009). Norge som NATO-medlem har anpassat sig till NATO:s mål att kunna möta de problem som uppstår i en mer komplex krigssituation med CIMIC-kapacitet, en erfarenhet man fick från kriget på Balkan under 1990-talet. Norge har en så kallad CIMIC Support Unit (CSU) som utgör länken mellan militären och den civila miljön. Denna metod har använts i Afghanistan. (tietokannat.mil.fi, 2009). De viktigaste aktörerna inom finsk försvarspolitik är; riksdagen, presidenten och statsrådet (defmin.fi, 2009). Finland har liksom Sverige och Norge erfarenhet från insatser i Bosnien-Hercegovina, Kosovo och Afghanistan och i Afghanistan har Finland erbjudit en CIMIC- och förbindelseofficersavdelning för operationen som är specialiserad på civilt-militärt samarbete. Den finländska avdelningen kan till exempel delta i bedömningen av det humanitära läget i samarbete med biståndsorganisationerna, koordineringen av bistånd samt kontakten med de olika militära parterna och ledningen i Afghanistan (formin.finland.fi, 2009). I likhet med Norge och Finland bör även Sverige utveckla speciella CIMIC-grupper. I enlighet med ett förslag från statssekreterare Håkan Jevrell vid Försvarsdepartementet är det viktigt att dessa leds av en samsarbetsgrupp mellan berörda departement på näst högsta politiska nivå (RoD, 2009). Det är också vitalt att denna samsarbetsgrupp leds av en civil chef med mandat att fatta egna beslut. Detta i syfte att förkorta beslutskedjorna men samtidigt behålla kommunikationen mellan alla inblandande parter. I förlängningen kommer detta att effektivisera CIMIC arbetet ute på fältet. Samtidigt är det just på den operativa nivån som kravet på insatsflexibilitet är som tydligast. Många representanter från militära respektive civila organisationer har haft begränsad kontakt med den andra parten i sin dagliga verksamhet och istället har de träffat på varandra i kaotiska och pressande situationer, vilket riskerar att leda till spänningar och missförstånd. Kulturkrockar kan uppstå då det inte finns tid att lära känna varandras organisationer, men mycket samarbete har också improviserats fram efterhand (Asplund et al. 2003:56).

4 Avslutande diskussion och slutsats

För fred krävs inte bara militär seger. I de nya tidens krig trängs många organisationer på en liten yta. I en oreglerad miljö utan struktur ges det utrymme för individuella tolkningar av det som krävs för att nå fred. Vi har i vår uppsats försökt att påvisa de problem som omgärdar svensk civil-militär samverkan på central nivå. Det har visat sig vara svårt att konstatera specifika problem som direkta orsaker till att samverkan inte fungerar på ett optimalt sätt. Krig karakteriseras inte av konkreta förhållanden utan kaos ligger ofta närmare sanningen. Detta ställer stora krav på flexibilitet inom insatsen genom att snabbt kunna avgöra vilka åtgärder som behövs för att optimera effekten av åtgärderna. För att snabbt kunna fatta beslut har Finland och Norge valt att anpassa sig efter NATO:s modell för CIMIC. Det slutsatser vi drar är att det är viktigt att motverka organisatoriska karaktärsdrag som hämmar samarbetet såsom; oklarheter i ansvarsgränser, oklar ansvarsfördelning, asymmetrisk relation mellan berörda aktörer samt en skild etisk praxis. Det gäller alltså att ha en gemensam metod och struktur för att nå det gemensamma målet som i detta fall är en stabil fred. Prestige och revirtänkande har ingen plats inom en flexibel civil-militär samverkan. Vi tror att nyckeln till samverkan går genom en tydlig kommunikation mellan berörda aktörer. Kommunikationsproblem kan dock inte ensamt förklara varför civil-militär samverkan inte fungerar på ett optimalt sätt. Skapandet av en samverkansgrupp tycker vi ändå skall ses som en lämplig åtgärd för att underlätta kommunikationen. Möten mellan organisationer och deras utbyte av erfarenheter bör också omsättas med flexibilitet som mål. Att tillsammans snabbt avgöra vilka åtgärder som ska implementeras på marken samt att ha mandat och förmågan till att genomföra dessa skall ses som en målbild.

Genom vår analys har vi kommit till slutsatsen att den efter kalla kriget nya idén om att utveckling är en förutsättning för fred har belyst nya behov i konfliktlösning. När militären öppnar upp för nya konfliktlösningsmekanismer än enbart militära, öppnas dörren för fler organisationer och deras sätt att se på problem. Ett ömsesidigt beroende skapas när militära och civila insatser trängs på den politiska arenan som Afghanistan har blivit.

Slutligen vill vi säga att civil-militär samverkan i Afghanistan har fått karaktären av ett tvångsäktenskap och bör så vara för de afghanska barnens skull.

5 Referenser

Litteratur

Badersten, Björn, 2006. *Normativ metod*. Lund: Studentlitteratur

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Wängnerud, Lena, 2007. *Metodpraktikan. Kosten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik

Kaldor, Mary, 1999. *Nya och gamla krig*. Göteborg: Daidalos AB

Kristiansson, Bengt, Aschenbrenner (ed.) et al. 2005. *Afghanistan. A developing Democracy?* Stockholm: Swedish Committee for Afghanistan

Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur

Danermark, Berth – Kullberg, Christian, 1999. *Samverkan – Välfärdsstatens nya arbetsform*. Lund: Studentlitteratur.

Rapporter

Asplund, Maria et al. 2003. *Civil-militär samverkan vid internationella insatser: från koncept till praktiskt genomförande*. Stockholm: Totalförsvarets Forskningsinstitut – FOI

Bogland, Karin, Bedford, Sofie, 2005. *Sveriges bidrag till PRT i Afghanistan – En utvärdering inför övertagandet av ledningen för PRT Mazar-e-Sharif*. Stockholm: Totalförsvarets Forskningsinstitut – FOI

Carlbon, Olle et al. 2002. *Civil-militär samverkan och samordning i Sverige under efterkrigstiden*. Stockholm: Totalförsvarets Forskningsinstitut - FOI

Fors, Maria, Larsson, Gerry, 2007. *Civil-militär samverkan på departementsnivå – påverkan från fältnivå i Afghanistan*. Forsvarshögskolan: Institutionen för ledarskap och management

MacDermott, Justin, 2009. *Humanitära organisationers villkor för civil-militär samverkan*. Stockholm: Totalförsvarets Forskningsinstitut - FOI

Wahlberg, Maria et al. 2003. *Civil-militär samverkan på central nivå*. Stockholm: Totalförsvarets Forskningsinstitut – FOI

Tidningsartiklar

Nordström, Anders, Syrén, Håkan, 2009. ”Säkerhet och utveckling hänger ihop i Afghanistan”, *Göteborgsposten*, 19 januari.

Petterson, Torbjörn et. al. 2009. ”Viktigt skilja på bistånd och militära insatser”, *Göteborgsposten*, 25 januari.

Petterson, Torbjörn, 2009. ”Utländsk militär kan inte lösa krisen”, *Svenska Dagbladet*, 23 oktober.

Internetkällor

RoD – Riksdag och Departement, Hemsida, (Elektronisk) 2009. Tillgänglig: <http://www.rod.se/politikomraden/forsvar/Brister-i-samarbetet-mellan-militar-och-civila/> Hämtdatum: (2010- 01-07)

Säkerhetspolitik.se, Hemsida, (Elektronisk) 2009. Tillgänglig: http://www.sakerhetspolitik.se/templates/Level2Page___526.aspx Hämtdatum: (2009-12-19)

Regeringen.se, Hemsida, (Elektronisk) 2009. Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/10660> Hämtdatum: (2009-12-19)
<http://www.regeringen.se/sb/d/514> Hämtdatum: (2009-12-19)
<http://www.regeringen.se/sb/d/4192> Hämtdatum: (2009-12-19)
<http://www.regeringen.se/sb/d/524/a/11430> Hämtdatum: (2009-12-19)

Defmin.fi, Hemsida, (Elektronisk) 2009. Tillgänglig: <http://www.defmin.fi/index.phtml?l=sv&s=60> Hämtdatum: (2009-12-23)

Formin.finland.fi, Hemsida, (Elektronisk) 2009. Tillgänglig: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=51187&contentlan=3&culture=sv-FI> Hämtdatum: (2009-12-22)

SIDA – Biståndsmyndighet Sverige, Hemsida, (Elektronisk), 2009. Tillgänglig: <http://sida.reachmee.com/se/nyasida.htm> Hämtdatum: (2009-12-21)

Tietokannat.mil.fi, Hemsida, (Elektronisk), 2009. Tillgänglig: http://tietokannat.mil.fi/np03/part_nor_cimic.php Hämtdatum: (2009-12-22)

Mil.se, Hemsida, (Elektronisk), 2009. Tillgänglig: www.mil.se/hkv/ Hämtdatum: (2009-12-26)

Eriksen, Jan H. 2003. *NATO CIMIC DOCTRINE* (Elektronisk).
<http://www.nato.int/ims/docu/ajp-9.pdf> Hämtdatum: (2010-01-05)

Rehse, Peter, 2004. *CIMIC: Concepts, Definitions and Practice*. (Elektronisk).
Hämtdatum: (2009-12-22)

Tillgänglig: www.ifsh.de/pdf/publikationen/hb/hb136.pdf

Övriga källor

Prop. 2008/09:140, *Ett användbart försvar*. Proposition från regeringen.
Stockholm